

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŪ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IEȘE ÎN FIECARE ZI.

Pe un an 12 flor., pe șese luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.

România și străinătate:

Pe an 40 fr., pe șese luni 20 fr., pe trei luni 10 franci.

ANULŪ XLVIII.

SĂ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:

O seriă garmondă 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisori nefranate nu se primesc. — Manuscrise nu se retrămit.

Nr. 143.

Vineri, 28 Iunie, (10 Iuliu).

1885.

BrașovŪ, 27 Iunie (9 Iuliu) 1885.

La articuliile noastre despre atitudinea Arhierilor români, dela 1879 încôce, în cestiunea limbei române, o fôia maghiară face nisce observări foarte caracteristice și instructive dicându între altele:

„Archiereii români sunt și după noi în eróre der nu în aceea eróre ce li-o atribue „Gazeta.“ Nu ne place când cineva nu e nici caldŪ, nici rece; o asemenea stare stricã orî și cãrei cauze, der le stricã și acelora, carî au creatŪ acestã stare.“

„Noi amŪ așteptã dela Archiereii români cu totul altã procedere, în interesul bisericeii și a poporului românŪ: În deosebi amŪ așteptã dela dênșii o muncã veditã, o pãșire energicã ca sã aibã apoi privilegiu „Gazeta“ cu soșii ei d'a se vãierã...“

„Sã ședî pe douë luntrii nu merge. A fi numai pe jumătate amicŪ, este a fi pe jumătate inamicŪ. Una din douë: Archiereii români trebuie sã stea sãu cu totulŪ pe-o parte, sãu cu totulŪ pe cealaltã parte...“ („Ellenzék“ nr. 155 dela 8 Iuliu a. c.)

SuntemŪ mulțumitorî fôiei clușiene pentru sinceritatea, cu care își espune dorințele. Archiereii noștri se potŪ convinge din cuvintele ei despre unŪ adevărŪ, pe care pôte până acuma nu l'au cumpenitŪ cu destulã serioșitate.

Au ajunsŪ într'adevărŪ lucrurile așa departe, încãtŪ înalții prelați ai bisericeii române stau față cu grava alternativã: ca sãu sã mERGã în tôte cu poporul românŪ, apERãndŪ interesele de viață ale lui și ale bisericeii române cu curagiu și perseverență, sãu sã trecã cu totulŪ în tabERA adversarilorŪ limbei și ai naționalității nOSTRE.

TotdEUNA le-amŪ spusŪ prelaților români, cã aceea vrEU contrarii noștri ca sã-i aibã în mrejele lorŪ: cu școlã și cu bisericã cu totŪ. I-amŪ conjuratŪ întotdEUNA sã nu ia lucrurile prea ușorŪ și sã fie decisi și energici în apERarea limbei române.

Acnm, cã Archiereii noștri s'au feritŪ de a se pronunța categoricŪ prin cuvântŪ și faptŪ pentru noi și pentru cauza română, vinŪ adversarii și le punŪ ei înșiși alternativa: *orî cu ei, orî cu noi!*

Tertium non datur, prea sântiți părinți!

Fôia maghiară are dreptate. Orî mergeți cu stEGulŪ limbei și alŪ naționalității române, orî mergeți cu stEGulŪ maghiarismului violentŪ.

A servi deodată și românismulŪ și maghiarismulŪ este o curată imposibilitate și cei ce stau la mijlocŪ și nu sunt nici caldi nici reci, își vorŪ atrage cu timpulŪ ura și a unora și a celorlalți dintre combatanți.

Frasele sunãtore, de cari se folosescŪ adversarii noștri spre a trage pe Archiereii români cu totulŪ în tabERA lorŪ, sunt prea multŪ în trebuințate și prea multŪ deochiate prin fapte implinite, decãtŪ ca sã mai pôtã avE pretențiunea d'a fi luate în serioșŪ.

Metropoliții și Episcopii noștri sunt destulŪ de luminați, ca sã scie se facã distincțiune între îndatoriile, ce le au față cu statulŪ și între datoririile lorŪ archieresce și romãnescE.

N'a pretinsŪ nimeni dela Archiereii români sã-și calce datoria lorŪ cãtrã statŪ. Ceea ce amŪ cerutŪ și ceremŪ dela dênșii este ca între marginele legii sã apere cu tôte mijlocele ce le

stau la dispozițiune și cu tôte energia înainte tronului și a regimului interesele limbei române care este, după a lorŪ propriã mărturisire, *condițiune de existență* pentru biserica română.

Dice amintita fôia maghiară, cã temerile exprimate de Archiereii noștri la 1879 n'arŪ avE nici o basã, deorece biserica nOSTRã nu e de locŪ periclitatã prin întroducerea forțatã a studiului limbei maghiare în școlELE nOSTRE populare confesionale și cã numai atunci aceste temeri și plãngerî arŪ avE *orecare basã*, când s'ar pretinde ca tôte obiectele de învățãmântŪ din școlELE nOSTRE sã fie propuse în limba maghiară.

Decã fôia maghiară concede și numai atãta, atunci ea recunoscE deplina îndreptãțire a stãruințelorŪ nOSTRE pentru apERarea limbei române și a învățãmântului nostru romãnescŪ.

De când guvernulŪ și dieta maghiară au ruptŪ o cu politica ce și-a aflatŪ espresiune în legea de naționalitate dela 1868, rupte suntŪ și zãgazurile, ce mai ferEU școlELE nOSTRE romãnescE de potopulŪ maghiarisãrei și astãdî vede fiecare copilŪ de școlã în cãtrãu țintescE noua politicã, vede orî și cine, cã nenorocitulŪ curentŪ, care a datŪ nascere Kultur-egylet-ului din Clușiu, nu se va opri la legea din 1879. VisulŪ șovinistilorŪ este ca sã fie cu timpulŪ delãturatã ori-ce stavilã s'ar mai opune maghiarisãrei complete a școlELorŪ din țERã.

Dovadã este chiar Peșta, unde nu se mai aflã ađi nici o școlã popularã germanã, dovadã este cassarea a sute de școli nemaghiare în Ungaria, dovadã este faptulŪ cã guvernulŪ creazã totŪ numai școli maghiare și nu ne dã voiã d'a ne mai înființa școli nici din banii noștri, dovadã este introducerea forțatã a limbei maghiare chiar și n administrațiunea comunalã, dovadã e purtarea guvernului maghiarŪ peste totŪ în cestiunea limbei, dovadã snntŪ în fine mărturisiriile și declarãriile fãțise ale foilorŪ maghiare în favôrea maghiarisãrei în stilŪ mare.

În nisce împrejurãri grave ca cele de ađi și față cu pericolele ce amenințã naționalitatea și biserica română, datorî suntŪ Metropoliții și Episcopii noștri români de a-și câștigã merite nu pentru guvernulŪ maghiarŪ, ci pentru poporulŪ a cãruia pãstorire sufletescã li-a încredințatŪ orŪ prevedința. Cu acestŪ poporŪ trebuie sã mERGã ei în tôte vremurile, lui și numai lui trebuie sã-și dedice tôte munca și stãruințele lorŪ.

Politica esternã a lui Salisbury.

În ședința camerei lorđilorŪ dela 6 Iuliu n. marchisulŪ Salisbury și-a desfășuratŪ ideile sale în privința direcțiunii ce va da politiceii esterne și asupra modului cum are de gândŪ sã rezolveze diferitele cestiuni pendente, ca cea afganã, egiptenã ș. a.

Ce priveșce cestiunea afganã, care e cea mai importantã, tractãriile cu Rusia se vorŪ reincepe de acolo, unde s'au intreruptŪ la retragerea predecesorului sEU, și va cãutã sã o rezolveze după cum cerŪ interesele statului, îndepliuindŪ îndatoriile ce și le-a luatŪ asupra-și Gladstone. Diferența principalã în cestiunea granițelor afgane este defileulŪ ZulficarŪ. Anglia a promisŪ Emirului, cã acestŪ defileu va rEMãNE AfganilorŪ. »Nu putemŪ abđice la implinirea acestei promisiuni — dize Salisbury. Este o cestiune de viață d'a restabili la toți încrederea, cã Anglia, când și-a datŪ cuvântulŪ, îl va și țINE.« Salisbury recunoscE, cã starea țERilorŪ din Asia nu e stabilã, și cã cu tôte resolvarea pacnicã a cestiunei afgane

— după cum spera cã va fi — și cu tôte înțelegerile cu potențaii acelorŪ țERî, Anglia trebuie sã-și punã acolo granițele în stare de apERare câtŪ mai curENDŪ.

TrecENDŪ la cestiunea egiptenã, prim-ministrulŪ englezŪ dice, cã greutãțile ei suntŪ enorme. Cea dintEU greutate constã în aceea, cã la granițã, în Chartum și în Suachim, se aflã unŪ dușmanŪ învingETorŪ. Trebuie sã se decidã cestiunea: cum sã se întrebuinteze puterea armatã a Egiptului, pentru ca sã țINã în depãrtare barbarismulŪ fanaticŪ, sã se asigure granițele Egiptului, și civilizațiunea, ce e de doritŪ a prinde rãdãcinã acolo, sã nu fie periclitatã în casŪ de retragere a Angliei. Greutãțile militare suntŪ forme mari, dar cele politice în privința Sudanului și mai mari. »Noi nu putemŪ lãsa acele provincii cu totulŪ în mãna sorții. Dar înainte de tôte trebuie resolvatã cestiunea financiarã. Greutãțile diplomatice impededã esecutarea convențiunei încheiate.« Mai e apoi regularea raporturilorŪ internaționale ale Egiptului cãtrã celelalte țERî. Pentru tôte acestea trebuie o politicã prevEDetore și chibzuitã.

DiscursulŪ lui Salisbury a fãcutŪ o bunã impresiune atãtŪ în Anglia, câtŪ și în strãinãtate.

SCRILE DILEI.

Ordinațiunea ministrului de justițiã ungurescŪ, prin care se desființEã juriulŪ în afaceri de pressã din Sibiu și care s'a publicatŪ la 6 Iuliu n. în fôia oficialã „Budapesti Közlöny“ sub Nr. 31,482 c., are urmãtorulŪ cuprinsŪ: „Vã încunoscitiEzŪ (urmEzã adresa), cã ministerulŪ reg., în basa plenipotenței obținute în § 3 art. de lege XXXII din 1871 cu modificarea punctului 8 și 9 în § 5 a ordinațiunei publicate cu data 10 Iuliu 1871, privitore la stabilirea reședințelorŪ tribunalelorŪ și judecãtorielorŪ de cercŪ de antEia instanțã, și în legãturã cu ordinațiunile dela 31 Iuliu 1875 Nr. 2722 I. M. E. și dela 15 Apriliu 1876 Nr. 1423 I. M. E. § 7, respective 5, privitore la noua organizare a tribunalelorŪ regescE, desființãndŪ cerculŪ de activitate alŪ tribunalului reg. din Sibiu, ca curte cu jurați, a încorporatŪ, cu privire la aceste afaceri, ocôlele aparținETore cercului numitului tribunalŪ reg. Sibiu, BrașovŪ, Deva și ElisabetopolE la cerculŪ tribunalului Clușiu ca curte cu jurați. Ordinațiunea intrã în vigoRE cu điuã de 1 AugustŪ 1885. DatŪ în Budapesta, 27 Iuniu 1885. Dr. Theodor Pauler.

—0—
Astãdî, Joi 27 Iuniu, s'au terminatŪ esamenenele publice la școlELE medii romãNE de aici. Alaltãeri au fostŪ esamenenele claselorŪ gimnasiale, ERã ERî și în parte și astãdî esamenenele claselorŪ reale și comerciale. Încherea s'a fãcutŪ printr'unŪ esamenŪ de musicã, cu care ocaziune se esecutarã esactŪ mai multe coruri. Impresiunea, ce au fãcutŪ o aceste esamene asupra publicului de față, o putemŪ numi favorabilã. — TotŪ în đilele acestea s'au terminatŪ și esamenenele școlELorŪ elementare din protopopiatulŪ I alŪ Brașovului, care de astãdatã se țINURã cu mai multã strictetã ca în anii trecuți. CredemŪ, cã în curENDŪ vom primi din partea persónelorŪ competente unŪ raportŪ amãnunțitŪ despre observațiunile fãcute cu prilejulŪ acestorŪ esamene.

—0—
Societatea tinerilorŪ comercianți neromãni din BrașovŪ întocmescŪ pe điuã de 12 Iuliu n. o petrecere la Fântãna popii (Honerusplatz). Plecarea e la ora 1 d. a. NefindŪ timpulŪ favorabilŪ, petrecerea se va țINE la 19 Iuliu n., și fiindŪ și în acea đi timpulŪ uritŪ, se va da sERA în sala hotelului Nr. 1 o petrecere cu danți.

—0—
UnŪ nou mijlocŪ de maghiarisare este înființarea asilelorŪ de copii, în care vorŪ fi internați copii nemaghiari și mai alesŪ copii romãni. ComisarulŪ ministerialŪ Szatmary a sositŪ în comitatulŪ Hunedorei, ca sã se punã în înțelegere cu „patrioții de acolo“ în acestŪ scopŪ. Același lucru îl va face comisarulŪ și în alte comitate ardelene.

—0—
Ni se scrie de lângã ReghinulŪ sãsescŪ: »In đilele acestea în munții Parajdului, unde pãșunescŪ boii de

prin comunele din prejur, urșii au omorât 14 boi; asemenea dintre oi multe pustiesc urșii. Cnatu.

—0—

Totul de acolo ni se mai comunică, că secerișul promite a fi îndestulitor pentru toți, holdele de grâu sunt frumoase; ploi încă cad destule. Vitele însă n'au nici un preț, pentru că nimenea nu cumpără, din pricină că n'au omenii bani. Ce privește sănătatea, omenii stau bine; între vitele cornute încă nu bantue nici o bôlă,

—0—

Ni se comunică, că Duminecă pe la orele 3 d. a. s'a descărcat asupra Tușnadului o ploie torențială cu grîndină în greutate de două decagrame globulețului. Ploia a ținut jumătate de oră.

—0—

Junimea română din Câmpia va întocmi o petrecere de vără în 26 Iuliu n. în grădina lui Grf. Mikes din Budatelec, în folosul școlii gr. cat. de acolo. Inceputul la 2 ore postmeridiane. Prețul intrării: pentru o persoană 1 fl., pentru o familie 2 fl. Oferte mărinimose se vor cuită pre cale țiaristică.

—0—

Ploile torențiale ce au căzut peste Cohalmă au căsunat câmpurilor mari stricăciuni. Economii neavându nutreț pentru erva, sunt siliți să și vîndă vitele la toamnă pe prețuri de batjocură.

—0—

În zilele trecute s'a întemplat o nenorocire în Seghedin. Mureșul crescuse atât de mare, încât la vîrsarea lui în Tisa forma un adevărat cataract. Sâmbătă a fost săptămână, o plută cu patru plutași români — séu după jidovii dela »P. Ll.« valah — plutea în jos pe Mureș. Ajungîndu la vîrsătura Mureșului, pluta fu răpită de valuri și plutașii cădură în apă, înecându-se doi dintr'ênșii.

—0—

În comuna Dobra graséză între copii vîrsatul (butatul).

—0—

În spitalul Carolina din Clușiu se tracteză acum un tîner din Alba Iulia, care și-a perdit deodată graiul. Bolnavul a bîut la cafea un pahar cu apă rece ca ghiața și de atunci nu mai pôte scote nici o vorbă. Medicii speră, că 'lă vor vindeca.

—0—

Legea tarifului autonom aplicată dela 1 Iuliu n. de România asupra mărfurilor ce se importă din statele care n'au convenții comerciale cu ea, cere ca comercianții, cari importă mărfuri din statele contractante, să fie provăduți cu certificate de proveniență, liberate de agenții consulari români din stațiunile séu porturile de plecare séu de cătră șeful vămii biroului de esportajune.

—0—

»România liberă« scrie, că în portul Giurgiu de mai multe săptămîni se încarcă corăbii și șlepurî pentru streinătate pe-o scară întinsă. Mai ales porumbul, precum și rămășițe de alte cereale sunt foarte căutate de agenții fabricelor de spirturi din Ungaria și Austria. Porumbul se vinde pe 45 lei chila, în termen de mijloc.

—0—

Un sfat necerut.

Oficiosul „Nemzet“ publică un articol de fond scris de noul „patriot“ Moldovan Gergely, care a găsit cu cale să dea „sfaturi“ Românilor. Și-a ăis: pentru ce numai Jidovii și Armenii ar rîde 6se patriotice și nu și d-sa;

pântecelui să-i mîrgă bine; cîtu pentru limbă și naționalitate, bată-le vîntul. Și stîndu strîmb și vorbindu „drept“, Moldovan consideră de flăcuri tôte pretensiunile de drepturi ale Românilor, ca „nefiind basate pe drepturi istorice“; că numai de 6ste maghiară a fost apêratu statul, că numai societatea maghiară și spiritul maghiar au creat instituțiunile, datinele ș. a. pe cînd celelalte rase n'au avut niciodată drepturi politice ș. a. Și așa în mîna cu istoria lui Hunsdorfer séu ca „patriot“ Hunfalvy, care e cunoscută acum de t6tă lumea cultă ca lipsită de logică și de sinceritate, și plină de rîutate, mistificîndu adevêrurile istorice pentru ca să ajungă unde e, ne spală cu ou și cu 6țet, făcîndu-ne lipsiți de cultură și sârăntoci, că multă apă are să curgă până să ajungem la nivelul „culturei maghiare“, ba mai mult: nu vom ajunge nici odată. Luîndu apoi în apêrare t6te actele guvernului față cu noi, începe a ne descîntă următorele sfaturi „patriotice“:

„Politica să o lase România la o parte; să nu politizeze nici o singură minută; să pună de cuiu politica, căci poporul român a slab, ba încă și mai mult: e necrescut spre ceva bun.“

Noi vom rîspunde f6rte scurt „sfăt6sului“, căruia nu i-am cerut sfatul: Cîtu timp poporul român nu se va compune din elemente perdute ca Moldovan Gyergely, precum și suntem convinși că nu se va compune nici odată, „sfaturile patriotice“ ce se dau în „Nemzet“ le lăsam pe cema Ghergușilor, cari sunt anume crescuți pentru ele!

Er ce privește datele istorice, de care se folosesc spre bucuria nesp6să a celor dela „Nemzet“, recomandăm lui Moldovan Gergely, să mai învețe la școlă și să mai citescă și alte istorii, nu numai de ale lui Hunsdorfer.

—0—

Valea Galdei, 23 Iuliu 1885.

Stimate Domnule Redactor! Am ajunsu timpul să esclămăm și noi, din aceste părți, ca cei din comitatul Salnoc-Dobêca dimpreună cu poetul:

Români din patru unghieri, acum orî nici odată
Uniți-vê în cuget, uniți-vê'n simțiri!

La lucră toți, cari sunteți de un principiu! Contrarii nêmului nostru, propun pe întrecute maghiarisarea. Și celui mai de jos cîrturar maghiar i s'a băgat în cap »Cultur-egylet«-ul din Clușiu . . . Deci să lucrăm cu bărbăție, ca să nu ne perdem limba și naționalitatea noastră; ci să fim solidarî după ăisa poetului:

Ah, timpuri f6rte grele
Trecură peste noi;
Periamu sigur în ele.
De nu eram eroi.

A trecut gluma, trebuie să punem umêru la umêru, decă voim să ne scăpăm scumpa noastră limbă, ce de seculi am păstrat-o și apêrat-o contra uneltirilor dușmane.

Să veți, d-le Redactor, cum se propagă maghiarisarea și prin părțile noastre, de cînd s'a înființat Cultur-egylet-ul din Clușiu, Solgăbirul din Ighiu a aranjat o petrecere în fav6rea acelei societăți.... Măria sa d-lă br. Kemény Laszlo a donat școlii române gr. cat. din Galda inf. 62 esemplare de Abecedare de Goncz. ăice proverbul: »Cu lingura îți dă să mînci, și cu c6da îți sc6te ochii«. Așa face prea bunul și milosul baron.

După ce le-au luat pășunitul din gura vitelor, și az locuri precum cel numit: Spinu, le pôte da ajutor, și vitele le mor de f6me; pe cînd aceste locuri le-au folosit bieții lucrători până pe la 1875.

Un fruntaș român din opidul Teiuș imi comunică, cumc în zilele trecute d-lă inspector reg. de școlă Găspăr a venit cu ordin, ca să înființeze școlă de stat în opidul Teiuș. Și după cum mergu trebile, el vrea ca cu 1 Septevre a. c. să închirieze o casă, spre a putea începe cursul cu doi învățatori, și pe vitoru vor clădi edificiul școlar.

Din copilăria'mi am petrecut mai totu pre sub p6tele munților apuseni, și n'am pomenit, ca Maghiarii din aceste părți să se intereseze așa de mult de școlă, fie chiar maghiare, t6te acestea le lăsau la o parte. — Acum lucră cu puteri unite spre a și lăti limba și a face din nemaghiari, maghiari. Au sedus pe mai mulți învățatori români de s'au înscris ca membri la reuniunea învățătorilor maghiari, condusă chiar d-lă inspector de școlă.

Învățătorul din Benic a fost pus pe picior, ca să petiționeze la inspectorul de școlă, spre a-i da un ajutor, fiind că el a propus limba maghiară și de voiesc el e gata a pune esamen cu elevii din limba maghiară; însă un Român bun l'a împedat ăicîndu-i: Acesta să nu o faci! că nu Maghiarii îți dau subsistinta, ci Românii. Decă recomand fraților învățatori, ca propunînd și altă limbă să nu neglijeze devoltarea elevilor în limba lor maternă, căci ăice poetul:

Limbă, țeră, vorbe sfinte la strămoși erau
Ei ar plînge în morminte cînd ne-ar asculta,
A lor geniu ne șoptește din mormîntu mereu:
Vorbiți scrieți românesce pentru Dumnezeu!

Asupritul.

Un proces criminal în Deva.

Deva, 4 Iuliu n. 1885.

(Urmare.)

Se vorbește, că primul acusat a fost f6rte rău crescut, de aceea încă ca copil și studentu era gr6za conșcolarilor și a învățătorilor séi. Cînd a umblat la școlile reale din Deva, a bătut pe mai mulți studenți, pe unul l'a spintecat cu bricégul, la altul i-a smulsu p6rul, ba se ăice, că ar fi bătut și pe unul dintre învățătorii séi. În scurtu de tîneru a dat semne, că ce omu o să iasă dintr'ensul.

După absolvirea c6torva clase și după ce nici lă miliția (căci este înrolat la reg. 100) n'a putut să și facă carieră, — după datina de pe la noi, — a fost aplicat aci ca esecutor, aci ca supraveghiator de pădure și în fine se lipi de tatăl séu și trecea de adjunct notarial, spre gr6za și nefericirea acelora, cari au ajuns sub mîna lui.

Ajunsu în pene mai bune, din ăi în ăi deveni mai imbuibat și mai rabiât. Cea mai distinsă a lui plăcere era, ca să umble din sat în sat, înarmat cu pușca și cu unu cuțit vênătorescu. După ce se făcea cu voiă bună, apoi se apuca la bătaia cu orî și cine care îi venea în cale, — așa încât deja îl cunoscea întregu ținutul, unde locuia, ca pe unu de care totu omul cu minte se ferea ca de unu căne turbat. Ca esecutor, ca îngrijitor peste pădurile erariale și ca adjunct notarial, împărția »poruncile« într'unu mod deosebit, cu injurături, cu palmuiri, cu loviri și imbutușiri cu patul puscii și cu mănunchiul cuțitului.

În t6mna anului 1883, cam cătră sfîrșitul lunei lui Noemvre, voinicosul domnișor, după ce se »osp6tă« la preotul din Zdrapt și după ce a mai cutreierat cu c6țiva amici ai séi crișmele din pegiur, s'a abătut la crișma jidanului Grossman, unde petreceau mai mulți.

Hazardul Baternai, cam bîut cum era, pretindea, ca toți 6speții din acea crișmă să se depărteze de acolo,

FOILETONU.

Esteriorul bărbatilor mari.

(După Dr. P. R.)

(Urmare și fine)

Leonardo da Vinci era un om, pe care natura l'a dăruit cu t6te darurile ei prețioase. În ce privește talentele lui, era un geniu universal; pentru abilitatea sa ca pictor și cel mai viu document cina de taină a lui Cristos; el a făcutu descoperiri strategice, a făcutu canale, s'a ocupat cu matematica și mecanica, ca și cu muzica și poesia. El s'a distins prin simetria trăsurilor feții sale, prin figura lui frumoasă și eleganța ținutei, prin dibăcia și putere estrordinară corporală.

Raphael încă avea de t6te: talentul spiritului séu era împreunat cu frumșea corporală și mai că apare, ca o ediție pămîntescă a arhanghelului, al cărui nume îl p6rtă. El a dusu o vieță fericită în activitate neobosită. Dar și la densus se adevêr, ca și la Mozart și alții, ăisa: că cei ce sunt plăcuți lui Dumnezeu mor de timpuriu; în etate de 37 ani îl răpi m6rtea din mijlocul artei, a cărei culme o ajunsese.

Mai totu așa de tîneru muri și poetul Byron, la cari calitățile cele mari erau însoțite de defecte totu

atât de mari. Genial, el era totdeodată de familie mare, și frumos. »Acastă față palidă e ursita mea,« să fi ăis o damă, cînd l'a v6dutu. Frumșea feței sale clasice, care îl făcea spre nenorocirea lui atât de plăcut înaintea sexului frumos, era încât-va jignită prin aceea, că el ca și W. Scott, era schiop. Pe cînd însă cel din urmă lua lucrul în sensu umoristic și căuta să esceleze cu spiritul mai mult, Byron încă se silea să se distingă prin scrierile sale, dar totuși îi părea tare rău, că e schiop, atât era el de deșert. Prin costum și ținută căuta să acopere cu orice preț defectul lui și cînd îi spunea cineva, că e schiop, se simțea adencu ofensat.

Cînd ginerile lui Scott, Lochardt, care a călătorit prin Germania, îi vorbea lui Scott despre frumșea maiestatică a lui Goethe, reflectă Scott: »Cel mai mare semișeu, pe care l'am v6dutu eu, a fostu predicatorul C. în M., lumea îi ăicea Joe, pentru că el a reprezentat în mai multe rënduri înaintea artiștilor chipurile ăeilor; el era un om cum se cade; dar poezia nu șcia mai mult decăt crîsnicul séu. Ce privește pe poeți, eu am v6dutu pe cei mai buni din timpul și patria mea, deși Burns avea ochii cei mai prețioși, totuși nici unu dintre ei nu se arêta și în esterioru ca poet, precum se arêta Byron«.

Goethe povestește în tractatul séu despre ase-

diul dela Mainz, că întorcîndu-se la hotelul séu din Mannheim i s'a întemplat o aventură curiosă: »La masa cea lungă stetea între alții Riez, un bărbat mare bine făcut, puternic și lat în umêri, o figură, ce se potrivea cu servitorul lui Frideric Wilhelm . . . Eu am v6dutu că Riez s'apropiă de mine, mă salută, se bucură de cunoscinta, ce a făcut-o cu mine, mă linguș pușin și ăise după aceea, să lă scuză, dar el are și un interesu personal, căci m'a găsit și v6dutu aici. Până acuma a totu aușit, că spiritele mari și 6menii de geniu trebuie să fie mici și slabi, bolnavicioși, și că i s'au adus mai multe esemple despre 6meni de felul acestora. Acesta l'a supêrat pe elu totdeauna, căci elu crede că șcie și elu ceva, deși e sănătos, puternic și mare; acum însă se bucură, căci a găsit în mine un bărbat, care deși în esterioru mă arăt deștul de bine făcut, și totuși trecu de un geniu.«

În faptă e frumșea la bărbatii, cari s'au distinsu cu spiritul lor, cam rară. Mai desu o găsesc artiștii. Michel Angelo însă n'a fostu frumos, și nu prea îi părea bine de Leonardo da Vinci, care consciu de frumșea lui purta lucsu. Ochii plini de foc ai acestuia, barba lui frumoasă împuneau, capul lui Michel Angelo din contră era diform. Fruntea era prea sc6să, craniul prea lat, partea de jos a feții mult mai mică ca cea de sus, avea ochi mici; ce însă îl făcea și mai poez,

căci — ȕicea — elu avea voia se-și petrecă singur. Provoacarea aceta impertinentă a făcutu resensu și unii se încercară a-i trage la indoială dreptul de a dispune într'unu modu atătu de arbitraru. Din vorbă, vorbă. . . destul, că primul acusat, fără ca cineva să-l atace, ridică pușca și imbutușese cu ea pe unulu și pe altulu, apoi scote cuțitul din teca (16 cent. lungime și 2 cent. lățime) și începe a da cu elu în drepta și în stanga, până ce rănesce pe unulu la bărbia, pe altulu la mână și pretinde din nou, ca să se depărteze toți de acolo, că de nu pe toți îi omoră.

Intre acestea unu bietu țiganu, cu numele Brațina Truța a lui Ursu, vrându să se ducă din crișmă, ajunge în imediata apropiere a domnișorului, care vedându-l lângă sine se repede la densulu și-l împunge cu cuțitul în spate, încatu țiganulu de locu a muritu, — er ceilalți vedendu morțe de omu, s'au depărtatu cu frică și scărba. Domnișorul Imre apoi s'a dusu și era s'a pusu la beute și când a venit se-lu prinđă și se-lu dea în judecată, s'a opusu, icatu abia l'au pututu legă și transferă la locul unde cu totu dreptulu a meritatu să ajungă.

Totu în anul 1883, cătră sfirșitul lunei lui Maiu, tatălu seu l'a incredințatu ca pe substitutu alu seu, ca să taie unu drumu vicinalu. Cu aceta ocaziune domnișorul Imre și-a arătat totă cultura inimei sale. Voindu a-și căștigă merite, se luă din satu în satu, cu gendarmii lângă elu, și huidaia omeni la facerea drumului. Care făcea vre-o obiecțiune, căpeta palmi și loviri cu patulu pușcii și încă ajungea și pe mâna gendarmilor, cari ilu legau botu și arătau calea înainte. Adecă robotă, ba robia formală. După ce adună unu număr ore-care de lucrători (ca la o sută, o sută cinc-đeci) îi ducea la drumu și apoi totă ziua în calcăiulu lor, cu gendarmii pe lângă elu, bătea când pe unulu, când pe altulu. După înserat n'a lăsatu poporul acasă, ci cu gendarmii l'a silitu să se culce sub cerulu liberu, ca să fiă a doua și din nou toți la lucru, er domnia sa s'a pusu la beute cu gendarmii. Pela 11 ore, adecă după ce bietii omeni ațipiseră a dormi, — domnișorul îi vine o ideia, că poporul nu e aședat în locu bun, ci ar trebui să-l mute mai la vale (intr'unu locu mocirlo-șu); se duce deci la ei, și îi tređese cu patulu pușcii, silindu-i să stea toți în linia ca cătanele, apoi se mērgă în vale la culcuș. Bietii omeni, obosiți și somnoroși, au început a fi nemulțumiți și a protesta, ba unii se opuseră a merge, — ei, cērtă și nemulțămire, — der în fine se ducă și acolo. Abia se aședară și domnișorul era comandă înderēptu.

În scurtu domnișorul Baternai își esercita puterea ca unu pașă. Gendarmii încă se scărberă dela o vreme și deci unulu din ei i-a denegat categoricu orice ajutoru. Cu aceta ocaziune domnișorul Baternai a bătutu și a rānitu (mai greu și mai ușor) pe mai mulți; între alții lui Ioanu Circo a Ioanei i-a ruptu mâna cu patulu pușcii, pe altulu l'a lovitu totu cu patulu pușcii în peptu și în spate, încatu acela a zăcutu în patu mai multe luni, — pe unii i-a prinsu de pēru și i-a scuturat de li-se clătinau creerii, pe alții i-a bătutu cu țeva pușcii, și erași pe alții cu palmile ș. a. În scurtu i-a tiranizat, ca unu omu desbrăcatu de orice simțu umanu.

Huiduitulu la drumu încă s'a făcutu într'unu modu specialu. Domnișorul adecă nu și-a spartu capulu cu aceea, că cine e dator și cine nu a merge la facerea drumului, nici cu aceea, că celu ce e dusu cu sila prin gendarmii n'are nici o merinde și e dusu fără pālăria și haine trebuincioșe în luna lui Maiu. Ce i-a pāsatu lui, că o sută, o sută cinc-đeci de omeni au vite și economiă acasă și că la casu de opunere nu elu este judecatorulu, care îi pōte sili la muncă. Pe unulu l'a dusu cu puterea la drumu, chiaru după ce sosise dela Abrudu și nu i-a permis nici să Imbuce ceva, și deși respectivulu era și bolnavu, l'a bătutu, l'a chinuitu și l'a tritutu cu gendarmii până la drumu, unde bietulu omu a căđutu fără nici o putere.

Nobilulu domnișor, făcendu preumblările sale prin păduri, avea pasiune de a împușca cāni oierilor și pāsătorilor de vite, fără nici unu motivu fundatu. Așa a împușcatu unu cāne de lângă stăpană. O nenorocire și o întēmplare, că nu lu și densa împușcatu.

La facerea drumului, dela cei ce nu veniau, seu pe cari nu-i putea aduce, pretindea să-i facă mēncări,

să-i frigă pui ș. a. Unii ilu acasau cu aceea, că prin unulu și altulu, ba chiaru și densulu directu, amenința că va duce drumulu prin grădinile și locurile mai bune ale acuatorilor, decă nu voru solvi anumite sume și decă nu-i voru da de mēncare și de beutu, alții dicu, că a și primitu unele sume, er alții, că barbariile lui i-au pusu în desperare.

Domnișorul îi plăcea și glumele. Așa într'o și, intēlindu unu băiatu de țeranu, numai așa de glumă l'a prinsu de șele și ridicāndu-lu cu o mână în aeru, a trāsū cu elu de vētră, încatu băiatulu a mai amētitu de trānēlă.

Cu ocaziunea unei banchetări, într'o crișmă din Baia de Crișu, bātāndu-se în peptu, domnișorul Imre se lāuda, că elu pōte să comitā orice faptă, fără ca să aibă teamă, că va fi pedepsitu, fiind-că ilu are pe președintele tribunalului din Deva în buzunar, și acela nu va culeza, să-i facă ceva....

Mai zelosu a fostu domnișorul Imre ca esecutoru. Ca statulu să nu păgubescă cumva, esecutiunile efeptuite de elu voru rămāne de tristă aducere aminte. Afară de amenințările cele mai ordinare și ilegale, mai vedem, că domnișorul Imre efeptuia esecutiunile și în capu de nopte. Se ducea uneori pe la međulu noptii, seula pe bietii restanțierii din patu cu patulu pușcii, și cu întrevinerea gendarmilor efeptuia esecutiunea în među de nopte.

Ca să insufe frică în terore, umbla mai cu sēmă cu asistență de gendarmii. Ii plăcea să inrice mai alesu pe crișmarii de jidanii. Așa s'a dusu odată la casa unui jidanu, pe care adesea l'a amenințatu, și aflāndu ușa încuiată, a intratu în casu cu forța. Bietulu jidanu aflase de mai nainte, că o să-lu cerceteze domnișorul, de aceea de cu bunu timp, a fugitu de acasă cu intrēga lui familie.

În scurtu, primul acusat Baternai Imre, în calitate de esecutoru, pāzitoru de pădure și adjunctu notarialu, în excursiunile și esmisiuniile sale, n'a făcutu alta, decatu mai cu sēmă a terorizat și a maltratatu pe toți, căți îi erau în cale. (Va urmă.)

DIVERSE.

Innebunitu. — „Gil-Blas” ne spune, că mai deunāđi unu nenorocitu cu numele Wolovsski a fostu lovitu de unu accesu de nebuniă, în culoarele Palatului Burbon. Elu începū de odată să strige: „Prințulu Bismarck a voitū să mē cumpere; elu mi-a oferitu banii, mulți banii pentru a trāda Ungaria. I-amu rēspunsu cum merita: Suntū ruda senatorului Senei, repozatului Wolovsski. Franța va trebui să mi păstreze recunoștința de ce am făcutu pentru densa”. Nenorocitul Unguru a fostu condusū afară de către doi ușieri. Wolovsski este corespondentulu mai multor țiare unguresi și austriace.

**

Descoperire archeologică. — O prețioșă descoperire archeologică s'a făcutu deunāđi în România de peste Milcovu, scrie „Națiunea”. Cu ocaziunea lucrării șoselei naționale dela Targu-Frumosu, la Hārlău, lucrătorii săpāndu pentru a scote nisipu din pisculu Cucutevi, ce îi ȕice și Cetățuia, au datu peste mai multe vase pe care le sparseră fără milă ori remușcare. D. C. Butculescu aflāndu despre aceta se duse indatā în localitate și după lungi săpături se descoperi mai multe obiecte preistorice, între altele niște toporase de calcaru, de schistū pāturosū, tirnācōpe din cornu de cerbu, sule de osu, cuțitae și săgeți de silexu, greutăți de nāvodū și greutăți de cāntaritu; s'au mai gāsitu și idolași atātu de sexulu masculinu cātu și de sexulu slabu, făcuți în lutu arsū și care, după cum ne informēză corespondentulu nostru, au multă asemănare cu cei descoperiți de d. Henry Schliemann la Micena, Tyrenta și Troia, și cu

cei gāsiti de d. Butculescu în măgurele Calomfiresci, Zimbreaschi și Balaciului din Teleormanu.

**

O povață. — „România” scrie: Unu remediū foarte eficece contra ințepăturilor primite dela insecte consistă în ungerea locurilor ințepate cu o surcea mică de lemnū udată cu amoniacu (alcalivolatilu,) seu udatu cu parchborur de feru. Sē se ude în urmă, din când în când, cu apă amoniacală, (o linguriță de cafea de amoniacu într'unu paharu cu apă.) Durerea, umflătura și roșēta voru dispāre cu repeđiciune.

**

Nascere periculosă. — Din Berzava i se scrie „Biserice și Școlei,” că o femeia romānă de acolo, mamă a 7 copii, a nāscutu în țilele trecute, în a șēptea lună duă concepțiune, 3 copii gemeni, toți trei morți. Mama lorū încă este în pericolu de morțe în urma acestei nāsceri.

Nou abonamentu

la

„Gazeta Transilvaniei.”

Cu 1 Iuliu st. v. 1885 se începe unu nou abonamentu, la care invitām pe toți onorații amici și sprijinitori ai fōiei nōstre.

Prețulu abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria:

pe trei luni 3 fl.
„ șese „ 6 „
„ unu anu 12 „

Pentru România și străinătate:

pe trei luni 10 franci
„ șese „ 20 „
„ unu anu 40 „

NB. Prețurile acestea le-amu ficsatū spre a ușurā abonāșilor nōștri din România plata abonamentului, fără a mai socoti agiulu.

Rugāmū pe domnii abonenți, ca să binevoiască a-și renoi de cu vreme abonamentulu, ca să nu se întreprupā espedițiunea țiarului.

Domnii ce se voru abonā din nou se binevoescă a arēta și posta ultimă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.”

Stofe de mātase curatā 75 cr. metrulu, precum și a fl. 1.05 și fl. 1.30 până la 5.90 (desenuri colorate, vārgate și cadrilate) trāmite pentru cāte o rochiă, seu cu bucate fără taxa vamalā la casele mușteriloru depositulu fabricei de mātāsuri a lui G. Henneberg (liferantū alu curții regale) în Zurich. Monstre se trimitū imediatu. Scrisorile pentru Elveția costā 10 cr.

Pentru o prāvāliă cu mārfulu mixte în Hațegū se cautā unu învēțācelu. A se adresa la d-lu Bucuru Popovici, comerciantū în Hațegū.

Editoru: Iacobu Mureșianu.

Redactoru responsabilu: Dr. Aurel Mureșianu.

era nasul, pe care il turtise Torrigiano, unul dintre școlarii săi.

Fața totdeuna palidă a lui Mozart nu era neplăcută, dar nici nu esprima ceva deosebitu. Marelui komponistū nu-i plăcea, când îi spunea cineva, că esteriorulu seu promite foarte puțin. (Unu cāntārețu, care nu-lu cunoșcea, l'a ținutu de unu croitoru). Schubert avea o față rotundă, grōsă, o frunte nu tocmai înaltă, buze mārșore, sprāncene dese, pēru desu buclatu, și unu nasu grosu turtitu: în intregulu seu o figură de arapū.

Despre Schiller se scie, că n'a fostu frumosu: când era tēnēru avea pēru roșu și pete pe obrazu, etc. De micu bolnāviciosu, a neglijeatu binele corpului seu, lucrea nopți întregi și esercitā creerii pe contulu celorlalte organe; numai tārđiu a sciutu aprecia valōrea unui corpū sātōstō. Despre renumitulumoristū englesu Lorenz Sterne, ȕice unu autoru: „Figura și portretulu lui erau atātu de originale, încatu vedēndu-lu cine-va de prima oră abia își putea stāpani risulu.” Newton n'a fostu unu bārbatū de unu esterioru de ceva. Leibniz avea unu capu mare cu ochi micu, umeri lași, picioru strimbe și slabe și mergea gheboșatū. —

Plato era de neamū vechiu aristocraticu din Athena și avea avere mārșorā; puterea și fruntea corpului seu i-o laudā unii biografii. (Se ȕice că la începutu a purtatū numele străbunului seu Aristotele și numai po-trecla i-a fostu Platon; aceta i-a datū învēțatorulu seu

de gimnastică pentru structura puternică a corpului seu). După Plutarch, elu avea umeri înalți; avea pēru buclatu, Aristotele pēru desu bine cultivatu; semiluna se lātea totu mai tare pe capulu încordatū alu marelui cugetatoru. Stagirit, care petrecea la curtea regiloru din Macedonia ca fiulu medicului regescu și ca educatorulu principiloru, represintă, în ce privesce îngrijirea de esterioru, prin gustulu seu pentru îmbrācāminte frumosă, pe cavalerulu în sciință.

Este cunoscutā uriciunea lui Socrate, pe care ilu comparā Alcibiade cu Silenii ȕicēndu, că-i sēmēnā în esterioru satyrului Marsyas. Negreșitu că, decă privimū busta din Villa Albani, păstratā de P. Schuster în colecțiunea portretelorū rēmase a filosofiloru greci, nu-i putemū ȕice că e frumosu, nici grațiosu. „Nu se potrivescū, ȕice Schuster, aceste buze grōse foarte bine pentru o trompetă? Nu vine omulu la idea, când vede aceta tuberculă de nasu, că e predestinatū a se înroși de darulu lui Dionisius?” Inse în boltitura frunții residēzā dōmna minte, care se manifestā în ochii lui strălucitoru. Socrate a servitū totdeuna de esemplu pentru contrastulu dintre esteriorulu și valōrea internă a omului!

Noi nu suntemū aderenți ai frenologiei, care admite, că forma esteriōră a craniului corēspunde intru tōte forme creeriloru și că calități complicate spirituale își au organele lorū anumite în creeri, așa că cultivarea

talentului poeticu d. e. se pōte ceti după forma esternă a craniului. Dar e constatatu, că d. e. mārimea și greutatea creeriloru stā în proporți cu desvoltarea inteligenții. Omeni cu talente escelente, cari lucrā multu cu spiritulu, se distingū cu deosebire prin o frunte lată, înaltă și boltitā, astfelu Michel Angelo, Paganini, Kant, Goethe, Schiller, Napoleonu I. etc. — Despre Diderot ȕice Meister: „Fruntea sa lată, deschisă și rotundă era espresiunea imasantă a unui spiritu cuprinđitoru, limpede și fructiferu.” Ariost avea o frunte lată și boltitā, Tasso înaltă și largă. Creerii naturalistului Cuvier au avut greutatea colosală de 1829-96 grame, ai poetului Byron 1807 grame etc.

După Pallaske, Schiller avea o voce ca și Luther și Napoleon I, înaltă și afectatā. Filosofulu Plato avea o voce subțire și Aristotele era peticu, Demostene, cum se scie, a avutū să lupte cu mari greutăți, pe care elu învingēndu-le a devenitū celū mai mare oratoru alu anticității. Luther cu puternica lui voce alarma țera întregă ca să deștepte spiritele pentru o lume nouă și așa mai departe.

Din cele espuse urmēzā, că esteriorulu omului nu condiționēzā mai de locu mārimea lui spirituală. În totu casulu inse a mai consultu, ca perfecțiunea corpului să mērgă mână în mână cu perfecțiunea spiritului; aceta e problema orī cārui individū!

Cursul la bursa de Viena

din 7 Iuliu st. n. 1885.

Table with financial data for the Vienna stock exchange, including interest rates and bond prices.

Bursa de București.

Cota oficială dela 25 Iunie st. v. 1885.

Table with financial data for the Bucharest stock exchange, including interest rates and bank prices.

Cursulu pieței Brașov

din 8 Iuliu st. n. 1885.

Table with market prices for various goods and currencies in Brașov.

Numere singuraticice din „Gazeta Transilvaniei“ se pot cumpăra în tutungeria lui I. Gross.

Revolveru

(Ecritoir)

cu 1 fl.

Ceva ne mai pomenitu până acuma în istoria anunțurilor, oferu eu pentru întâi dată on. publicu.

Eu dau adecă unu revolveru în mărirea naturală pentru 9 patrone mm. cu patu, țevă și casa neagră pentru 6 patrone, poleitu finu și nichelatu, numai cu 1 fl.

Acestu revolveru minunatu este decore nu numai pentru salonulu milionarului, ci și pentru cea mai simplă locuință din clasa mijlocie. Elu conține o cerusă (crayon, Bleistift) unu păstratoru de condeie și unu cuțitașu de o construcția rară și frumoasă.

De observatu. Nu vè speriați de această mică cheltuială și comandați câtu mai iute, nu mai am multe în depositu și v'asigură că decă veți posede unu asemenea revolveru nu'lu veți mai da nici cu 50 fl.

Trimiterea prin remburse seu cu bani gata prin firma: HECHT Komissions- und Importhaus in WIEN, INNERE STADT, KOLOWRAT-RING Nr. 9.

Nr. 7631—1885.

Concursu.

Spre ocuparea unu postu vacantu de cancelistu la cūpitania orașenească, împreunatu cu salariulu anualu de 450 fl. și indemnitate pentru locuința 100 fl. se escrie prin acēsta concursu.

Petenții pentru acestu postu uu pe lângă documentarea sciințelor școlare, cunoșterea celor 3 limbi ale țerei, destoiniciei în resortulu de conceptu, purtării lor morale, și că nu au trecutū etatea de 40 de ani — a-și așterne petițiunile astfelu instruate până în 22 l. c. orele 5 p. m. subscrisulu magistratū.

Brașovū, 4 Iuliu 1885.

Magistratulu orașeneșcu.

Anunțamū acelorū onorați cetitori, cari vorū binevoi a se abonā la fōia nōstrā de aici încolo că avemū încă în rezervă numerī dela începutulu anului 1885, prin urmare potū sē aibā colecțiunea întregā.

Administratiunea „Gaz. Trans.“

Casse de feru

sistemū Wertheim

ce resistă pe deplinū în contra focului și nici nu se potū sparge, din renumita fabrică de casse

L. FLEISCHER

oferă pe prețuri convenabile în cele mai favorabile condițiuni și în tōte mărīmile.

Iustinianū M. Grana, depositoryulu fabricei în Brașovū.

Mersulu trenurilor

pe linia Predealū-Budapesta și pe linia Teiușū-Aradū-Budapesta a călei ferate orientale de statū reg. ung.

Large table with train schedules for various routes including Predeal-Budapest, Teiuș-Arad-Budapest, and Budapest-Arad-Teiuș. Includes columns for train types, times, and stations.

Nota: Orele de noapte sunt cele dintre liniile grōse.